

Σαλτερής Νίκος
Δρ. Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας
Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. 70

Το σχολείο ως πολυδύναμο κέντρο: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση – Ευέλικτη Ζώνη – Δειγματική: Δημιουργία και Υλοποίηση Σχεδίου Εργασίας

A. Εισαγωγικές έννοιες

Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης

Ανάπτυξη μετά το '50

Αντικείμενο: ο πολυσύνθετο ρόλος του σχολείου

α. Κοινωνικοποίηση

β. Κοινωνική ενσωμάτωση

γ. Επιλεγμένη μετάδοση γνώσεων, αξιών, αρχών (πολιτικού κοινωνικού, ηθικού αισθητικού, φιλοσοφικού χαρακτήρα), η αλλιώς επιλογή γνώσεων και κουλτούρας

δ. Κύριο όχημα μετάδοσης: η εθνική γλώσσα

ε. Διερεύνηση της ιδεολογίας του ως θεσμός

στ. Της κοινωνικής του λειτουργίας και του ρόλου του

ζ. Σχέσης του με οικονομία

η. Σύνθεση – χαρακτηριστικά του σχολικού πληθυσμού

θ. Σύνθεση – χαρακτηριστικά εκπαιδευτικών

ι. Ο ρόλος εκπαιδευτικός και ο ρόλος του (σύγκρουση ιδεών και πρακτικών)

ια. Επιδράσεις και σχέσεις με άλλους επιστημονικούς κλάδους (π.χ. γλωσσολογία, εκπαιδευτική πολιτική, Ιστορία Εκπαίδευσης, ψυχολογία κ.ο.κ)

Γενικό Συμπέρασμα: Το σχολείο ως θεσμός αναπαραγωγής (ποικίλες ανισότητες, κυρίαρχης κουλτούρας, στερεοτύπων πολλαπλών μορφών)

B. Η έννοια της ισότητας στο σχολείο

Η σχέση της έννοιας με τη θεωρία του ανθρώπινου κεφαλαίου (αμερικάνικη οικονομική θεωρία). Άρα, και η βιβλιογραφία κυρίως αγγλοσαξωνική και οι προβληματισμοί ανάλογης αφετηρίας.

Η έννοια της ευθύνης του σχολείου. Αναγκαίες παρεμβάσεις: διαφοροποίηση χαρακτήρα του σχολείου και διαφοροποίηση διδασκαλίας

Περιβάλλον: αύξηση δαπανών για την εκπαίδευση

Η λήψη πολλαπλών μέτρων: αύξηση θεσμικών παρεμβάσεων (π.χ. κατάργηση διακρίσεων εγγραφής σε σχολεία με βάση το χρώμα τους δέρματος), ειδική επιμόρφωση προσωπικού, ανάπτυξη κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, εγγραφή σχολικών εγχειριδίων στο νέο πνεύμα, επαναπροσδιορισμός της λειτουργίας του σχολείου, επανασχεδιασμός των αντικειμένων (κυρίως θεωρητικές επιστήμες και όχι μόνο) και του τρόπου διδασκαλίας: άρα επαναπροσδιορισμός της έννοιας του σχολείου

Στόχος: η αύξηση της οικονομικής και κοινωνικής αποτελεσματικότητας του σχολικού συστήματος

Κοινωνιολογία και διαπιστώσεις σχετικά με την ισότητα στην εκπαίδευση
Θεσμικά μέτρα (’70)

Διαπίστωση πολλαπλών αντιστάσεων

Κύριο «εκπαιδευτικό» στερεότυπο: «ριζωμένη αντίληψη για την διαφορετικό ποσοστό ευφυΐας που διαθέτουν τα άτομα», (Φραγκουδάκη Α., Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Θεωρίες για την κοινωνική ανισότητα στο σχολείο, Παπαζήσης 1985, 20).

Κεντρική διαπίστωση επιστημονικών πορισμάτων :

α. την επίδοση καθορίζει κυρίως η κοινωνική προέλευση

β. Η «κοινωνική» προέλευση επικαθορίζεται στις δυτικές κοινωνίες από την εθνοτική καταγωγή

γ. Η γλώσσα διαδραματίζει εξαιρετικό και καθοριστικό ρόλο στην σχολική επιτυχία - επίδοση. Οι δύο διαστάσεις της γλωσσικής υστέρησης: α) σπουδαιότητα κοινωνικής και εθνοτικής καταγωγής.

Δηλαδή, τα κοινωνικά γλωσσικά ιδιώματα συμφωνούν ή αποκλίνουν από την επίσημη γλώσσα του σχολείου και σπουδαιότητας της ταύτισης της μητρικής ή οικογενειακής γλώσσας με τη γλώσσα του σχολείου.

Γ. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση

Κεντρική διαπίστωση: όχι μόνο υπάρχουν θεσμικά χαρακτηριστικά αλλά και η λειτουργία του σχολείου ως κοινωνικού θεσμού δεν επιτρέπει σε μαθητές διαφορετικών εθνοτικών ή μεταναστευτικών ομάδων να έχουν ισότιμη πρόσβαση στο σχολικό θεσμό και όταν ακόμα την έχουν δεν κατακτούν το δικαίωμα στις ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες.

Από πότε, πώς και γιατί αναδεικνύεται το συγκεκριμένο πρόβλημα (ΗΠΑ, οικονομική μετανάστευση Ευρώπη, κατάρρευση χωρών υπαρκτού σοσιαλισμού)

Από τις πολιτικές ενσωμάτωσης στις πολιτικές ένταξης

Από την αδιαφορία για την εθνοτική καταγωγή στον σεβασμό της

Τα διάφορα Μοντέλα:

Multicultural education – πολυπολιτισμική εκπαίδευση (συμβίωση ΗΠΑ)

Bicultural education – διπολιτισμική εκπαίδευση (υποκατηγορία της πολυπολιτισμικότητας)

Intercultural education – διαπολιτισμική εκπαίδευση (επιστημολογική βάση: ισότητα των πολιτισμών. Προγράμματα σχεδιασμένα με σκοπό τη βελτίωση τη σχολικής επίδοσης των παιδιών που ανήκουν σε διάφορες της κυρίαρχης εθνικές ομάδες και των παιδιών των μεταναστών, τι διδασκαλίας της γλώσσας και του πολιτισμού τους.

Πολιτική Συμβουλίου Ευρώπης 1980

Πολιτική Ευρωπαϊκής Ένωσης (Λισσαβόνα, Λευκή Βίβλος)

Βασικές αρχές διαπολιτισμικής εκπαίδευσης:

- 1. Αναγνώριση ισοτιμίας Πολιτισμών, Αλληλοεπιδράσεων και Αλληλοεξάρτησής τους**
- 2. Αναγνώριση και αποδοχή της διαφορετικότητας ως πηγή πλούτου**
- 3. Εξασφάλιση των δικαιωμάτων όλων των μαθητών για ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες (α. μέτρα εκπαιδευτικά, οικονομικά και πολιτικά και β. ανάλυση της σχολικής πραγματικότητας ως κοινωνικό σύστημα με**

μεταβλητές όπως η κουλτούρα, τα αναλυτικά προγράμματα, οι σχέσεις εξουσίας, οι στάσεις πεποιθήσεις και εκπαιδευτικές πρακτικές του προσωπικού, γ. η ισότητα επιτυγχάνεται διαμέσου της ανισότητας πόρων και μέσων)

4. Προώθηση αξιών: αμοιβαίας κατανόησης, αλληλεγγύης, ειρηνικής συμβίωσης

Οι κριτικές στα παραπάνω

Δ. Η Ελλάδα από αμιγώς εθνική και πολυεθνική κοινωνία

Η προϊστορία, η μετάβαση και η σημερινή πραγματικότητα

Θεσμικά και εκπαιδευτικά μέτρα

Επιστημονική ενασχόληση με το θέμα (ενδεικτικά, όχι αποκλειστικά): Γκότοβος, Δαμανάκης, Μάρκου, Νικολάου, Φραγκουδάκη

Ε. Η Ευέλικτη Ζώνη ως χώρος ανάπτυξης πρωτοβουλιών σχετικά με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Μαθηματικά και Δ.Ε.Π.Π.Σ.

Στ. Δειγματική: Σύλληψη και υλοποίηση ενός Σχεδίου Εργασίας με θέμα τα μαθηματικά και την διαπολιτισμική εκπαίδευση

Μνημόνιο Σχεδίου Εργασίας

Σχολείο	
Τάξη	
Εκπαιδευτικός -συνεργάτες	
Αριθμός μαθητών	
Σχολικό έτος	
Διάρκεια	
Θέμα	
Χώροι εκτέλεσης	
Υλικά	
Σκοπός και Στόχοι	
Μεθοδολογία - Δραστηριότητες	
Ενδεικτικές ερωτήσεις εκκίνησης	
Αναμενόμενα αποτελέσματα –συμπεράσματα	

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΘΑΝΑΤΟΙ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	2004	2005
ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ		
Ελληνική	88.803	89.812
Ξένη	16.852	17.733
ΣΥΝΟΛΟ	105.655	107.545
ΘΑΝΑΤΟΙ		
Ελληνική	103.435	103.468
Ξένη	1.507	1623
ΣΥΝΟΛΟ	104.942	105.091
ΦΥΣΙΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ		
Ελληνική	-14.632	-13.656
Ξένη	15435	16110
ΣΥΝΟΛΟ	713	2454

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΑΛΛΟΔΑΠΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ

ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ	2004	2005
Αλβανική	10.362	10.690
Βουλγαρική	1.020	1.025
Ρουμανική	886	982
Ρωσική	443	439
Ουκρανική	395	506
Πολωνική	341	368
Γεωργιανή	329	403
Μολδαβική	253	293
Συριακή	242	265
Αιγυπτιακή	238	200
Άλλες	2.343	2.562
ΣΥΝΟΛΟ	16.852	17.733